

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

24 Vtrùm si vsurarius, qui mihi sit debitor 100. librarum, aßignet mihi solutionem petendam ab eo, qui vsuræ nomine ei debet tantumde[m], poßim acceptare & exigere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

etiam hocce montes; supponit ergo esse pia opera, ut xenodochia, &c.

193 Tertiò, Probatur ratione. Primò, Quia nihil exigitur à mutuataris ratione mutationis; sed solum ratione expensarum, quæ necessaria sunt ad montis conseruationem & administrationem, vt patet ex Bulla Leonis: atqui licitum est aliquid pro his expensis exigere: ergo quod in istis montibus datur, iuste exigitur. Minor probatur, quia expensæ illæ fiunt in gratiam & commodum eorum qui mutuum petuntur, nempe vt maius damnum eueniat, nec coguntur vsurarios accedere; ergo si quis cupiat frui commodis montis, potest cum eo iniri pactum, vt pro sua parte ad illas expensas contribuatur. par enim est, vt qui commodis alicuius rei frui cupit, etiam contribuatur ad illius rei necessariam conseruationem. Secundo, Nulla æquitas postulat, vt quis cum damno suo mutuetur: ergo tantum exigere potest, quantum est necessarium ad damnum vitandum: & consequenter quantum opus est pro domo conducenda, pro stipendiis ministrorum; pro libris, &c. atque hæc non possunt commodius exigi, quàm si singuli pro ratione mutui contribuatur, cum enim ad eos simul sumptos hoc onus pertineat, debet distribui in singulos pro ratione commodi, quod ex monte percipere volunt. Nullo tamen modo potest aliquid exigi vt mons augeatur, vel vt dominus illius ditior fiat, vt rectè Medina quæst. 10.

194 Hinc sequitur, etiam hominem priuatum posse huiusmodi montem instituire, etiam si pecuniam illam sub onere alicuius census accepisset; & exigere à mutuataris quantum opus est, vt se indemnem præstet, etiam si 8. vel 10. in 100. ab illis soluenda essent: dum enim hoc totum in commodum illorum agit, & veluti negotium illorum vtiliter gerit, potest exigere quantum opus est vt se indemnem præstet. Negotium eorum vtiliter geri, patet; quia tunc non soluerent nisi 8. vel 10. cum iam soluant 33. & in quibusdam locis 44. vel 45. Nec obstat, quod eo amplius exigatur, quod diutius sortem retinet; quia par est vt illi plus ad onera montis contribuatur qui diutius illius commodis fruuntur, quorumque pignora diutius custodiuntur. Denique non obstat, quod illi, qui dant pignora, in quibus nihil molestia (vt catenam auream vel annulum) tantum soluant, quantum qui dant molestiora, vt vestes: quia debet certa quadam & æquabilis ratio erga omnes constitui, quando enim ob varias circumstantias non potest vbiq; seruari æqualitas, sufficit aliquid generatim determinari, quod maxime videatur accedere. Ex his patet responsio ad rationes Soti & Caietani.

Ex dictis patet, valde oprandum & adlaborandum esse, vt passim per oppida huiusmodi montes, sublati vsurariis, qui vbiq; dominantur, & plebem exhauriunt, excitentur. Inde enim multiplex vtilitas in Reipubl. proueniret. Primò, Impediretur peccatum vsuræ, Deo & hominibus valde detestabile. Secundo, Pecunia remaneret in patria, cum iam aliò exportetur: quia vsurarij ferè sunt exteri, qui sedem sæpe mutant, & vbi euaserint opulenti, in suas regiones redeunt. Tertiò, incolæ pecunia affluentes haberent locum vbi secure & fructuosè eam possent collocare, emendo census super monte fundatos: tales enim census essent optimi & securissimi. vn-

de numquam desissent qui pecuniam copiosè conferrent. Quarto, Homines tenuiores, in omni euentu ad sua negotia possent statim habere pecuniam numeratam, idque mediocri detrimento, soluendo 6. 7. 8. 9. vel 10. in 100. aut etiam multo minus. nam credibile est successu temporis multos fore, qui hocce census sint condonaturi, vel testamento relicturi, aut alias summas legaturi: sicque sensim montem ad magnas opes perueniturum, vt tandem seipsum, sine notabili contributione mutuatariorum, possit sustentare, sicut in multis Italia locis accidisse videmus. Quintò, Venditis pignoribus, restituere quod sortem & detrimenta excedit: cum vsurarij totum pretium pignoris, etiam si multò plus valeat, sibi reseruent. Vide plura de hisce montibus in Appendice ad finem huius Operis annexa.

DYBITATIO XXIV.

Vtrum si vsurarius, qui mihi sit debitor 100. librarum, assignet mihi solutionem petendam ab eo qui vsuræ nomine ei debet tantumdem, possim acceptare & exigere.

Q uod possim, Probatur Primò, quia Antuerpia & passim per orbem dantur & acceptantur tales assignationes, nec quisquam sibi facit scrupulum: itaque videtur hoc vsu gentium receptum. Secundo, Quia nullam facio iniuriam debitori vsurarij. si enim mihi non soluisset, debuisset soluere vsurario. Tertiò, Si iste velit repetere vsuras quas mihi soluit, semper habebit recursum ad vsurarium, cui eas primò debebat: & ita nihil ego ei damni intulisse censebor.

Resp. tamen & Dico Primò, Me non posse tali assignationem exigere, si mihi certò constet illam vsuratio nullo modo deberi.

Probatur Primò, Quia communis sententia DD. est, famulum vsurarij non posse exigere vsuras nomine sui domini, eo quod non debeantur: ergo neque creditor vsurarij potest eas exigere: non enim hic minus exequitur iniquam exactionem, nec minus exigit indebitum, quàm famulus.

Secundo, Ipse vsurarius non potest eas exigere; & si exigat, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem, vt omnes fatentur: ergo nec creditor vsurarij potest. patet consequentia, quia creditor vsurarij non habet plus iuris in illum, quàm ipse vsurarius: cum non exigat illas nisi ex vi chirographi, & iuris, quod vsurarius in illum transfudit, quod ius nullum fuit, sicut & chirographum iniquum.

Tertiò, Creditor vsurarij eodem titulo illas exigit, quo ipse vsurarius exigeret, nempe tamquam debitas pro vsu pecuniæ ab vsurario mutuata: (sicut si tibi sint debita 100. à Petro causa venditionis, & mihi soluas chirographo Petri, exigam illa 100. titulo venditionis, quo tibi debentur) atqui exigere illas eo titulo quo exigit vsurarius, est iniquum: ergo creditor vsurarij iniuste exigit.

Quarto, Si tyrannus, qui Reipublicam vi oppressit, debeat tibi 1000. & det assignationem super subditos, quibus iniusta tributa imposuit,

195 Non possim exigere.

non potes ab eis solutionem exigere; cuius non est alia ratio, quam quod tyrannus nullum ius ad illa habeat, ac proinde nec alteri dare possit: ergo similiter si usurarius vel alius iniquus oppressor assignet solutionem super eos, qui nihil ei iure debent, non potes illos conuenire.

Quintò, Qui soluit vsuras creditori vsurarij, potest solum repetere; & si alia ratio ei non superpetat, vt occulta compensatione: quod signum est, ei factam iniuriam non solum ab vsurario, sed etiam à creditore. Antecedens patet, tum quia si soluisset vsurario, posset repetere, & vt compensatione erga illum: ergo etiam dum soluit creditori vsurarij, qui eodem iure sciens & prudens ab illo exigit, potest repetere & vt compensatione: tum quia non est translatum dominium illa solutione, sicut enim non transfertur dominium vsurarum in vsurarium, qui proprio nomine illas exegit, ita neque in illum, qui nomine & iure vsurarij; praesertim cum hic etiam sciat non subesse titulum.

196
Teneatur ad
restit. primo
loco.

Ex dictis sequitur Primò, Eum, qui ex vi talis chirographi solutionem accepit à debitore vsurarij, teneri ad restitutionem primo loco; quia tenetur ratione rei acceptae, quamdiu pecuniam eius apud se habet: ea autem alienata tenetur solum secundo loco, nempe si vsurarius, qui principalis est auctor damni per contractum vsurarium, & in cuius commodum facta est solutio ipsius creditori, non restituerit.

Secundò, Possit vtrumque conueniri & cogi per Iudicem ad restitutionem, ratione iniusta actionis, per quam damnum alter accepit, qui enim damnum à pluribus per iniuriam accepit, ita vt singuli in solidum sint obstricti, potest à quolibet eorum compensationem exigere, prout illi commodius fuerit, nec tenetur inter eos ordinem seruare, quamuis ipsi inter se ordinem tenere debeant: nam ratione iniuriae habet immediatè ius in singulos. Neque potest Magistratus impedire ne vsurae solutae repetantur, quia Clemens V. approbante Concilio generali, excommunicat omnes Iudices & Magistratus, qui statuunt vel iudicant, vt vsurae, cum repetuntur, non restituantur, vt patet Clement. vnica, de vsuris.

Ad argu-
menta.

197

Ad primum Respondeo, Apud Christianos, vbi vsurae puniuntur, non acceptari à viris probis tales assignationes, quando constat eas non deberi. Sed quia plerumque praesumuntur iuste, eò quod non constat de contrariò, idè passim illis fit solutio. vbi autem vsurae communiter fiunt, non est mirum eas acceptari, sed haec consuetudo non facit illud licitum, cum sit corruptela contra ius naturae.

Exigere il-
las est in-
iuria.

Ad secundum, Nego nullam fieri iniuriam dum exiguntur illae vsurae: exigere enim id quod nullo titulo est debitum, idque non gratia soluentis, vt ei commoderetur, sed gratia exigentis, est vera iniuria, & solutio non minus fit iniure, quam si fieret ipsi vsurario, cum eodem titulo fiat. Accedit, quod si iste non exigeret, posset adhuc pecuniam retinere. Denique quia exiguntur à creditore vsurarij tamquam iniustum debitum: qua etiam in se fit iniuria, cum vsurarij titulus approbetur.

Ad tertium, Etiam si idem damnum accepturus erat per vsurarium: tamen hoc non excusat alterum; tum quia fortè non tam cito; tum quia sicut vsurarius illud iniuste intrulisset, & fuisset

obligatus ad restituendum, ita qui loco illius infert, iniuste agit & tenetur ad restitutionem.

Dico Secundò, Si mihi non constat illam iniusto titulo exigendam, eò quod proximus non sit condemnandus vsurae, nisi res sit euidentis, possum tali assignatione vt, & exigere solutionem. Probatur Primò, quia quando res non est euidentis, possum inducere in animum, subesse causas, ob quas iuste possit exigi per meum debitorem, ac proinde me etiam posse exigere. Secundò, Quia cum intus mercatores plerumque fiat solutio per assignationes, si propter aliquod leue dubium vel suspitionem deberent reculare assignationes, non possent inter se tractare, si tamen iusta rationes dubitandi occurrant, inquirenda primum est veritas, vel assignatio reculanda, manente tamen dubio post debitam inquisitionem, potes eam suscipere, quia in dubio, proximus non est extendendus vsurarius, sed iustus negotiator: ac proinde eius assignatio putanda est iusta, si tamen postea contrarium detectum fuerit, debeo esse paratus restituere, illo non restituente; nisi tempus viuapioni necessarium effluerit. Simile est in emptione rei, de qua dubito an sit futura, seu an venditor eam iure possideat, de quo vide supra cap. 14. dub. 4.

198

Petes, Quid si ipse vsurarius vel alius iniquus possessor pecuniam ab aliquo iniuste accepit, & eam mihi soluat, teneor ne eam restituere ei, cui scio iniuste extortam vel surreptam?

199

Resp. Si mihi constat hanc pecuniam materiam alienam esse, in rigore Iuris teneor eam restituere. Primò, Quia dominium non est translatum in vsurarium, vt suppono; neque etiam in me, quia non potest vsurarius rei alienae in me dominium transferre, ac proinde nullum ius habeo ad eam retinendam. Secundò, Dominus illius pecuniae potest eam sibi vindicare, vbicumque eam inuenit, etiam per occultam compensationem, accipiendo aequiualens à possessore illius, quod signum est me teneri ad eius restitutionem; praesertim si sciam, eum, qui eam dedit, non restitutum aequiualens. Tertio, si equum, vestem, vel aliam rem, quam in specie scio esse Petri, non possum retinere inuito Petro, cur possum retinere pecuniam, quam in specie ipsius esse scio? Quarto, Non habeo vllum alium titulum ad eam retinendam, quam illum quem habebat iniquus possessor, à quo eam accepi; sed ille non habebat iustum titulum ad eam retinendam, supposito quod non voluerit domino reddere aliam aequiualem: ergo nec ego habeo vllum titulum iustum illius retinendae, supposito quod nec ego nec ille habeat voluntatem restituendi domino aequiualentem. Quintò, Acceptum à fure, vel alio iniquo possessore, restituendum est vero domino, omnium DD. sententia, nisi vel contractum cum fure mox dissoluas, ne amittas pretium rei: vel certo scias furem domino restitutum aequiualem, quod ipsi aequè placeat ac res sua. Neque hic excipienda pecunia, quia omnes generatim loquuntur de re aliena, & eadem est ratio pecuniae, & aliarum rerum quae functionem recipiunt, seu quae in numero, pondere & mensura consistunt.

Si scio hanc
pecuniam
esse alienam,
teneor eam
restituere.

Dices, Dominus huius pecuniae parè curat cui hi materiales nummi dentur; quia non idèo reditur ipsi conditio peior, quadiu prior iniquus possessor est soluendo; nam aequè facile potest recuperare rem suam: ergo non censet sibi vllam à

200
Obiatio.

me

me fieri iniuriam, si ego hanc pecuniam, mihi à priore iniquo possessore numeratam, acceptem.

Resp. Illum parum curare cui illa pecunia numeretur; quia ille, cui numeratur, manet similiter obligatus ad eam restituendam, saltem ratione rei acceptæ. non enim per hoc quod permittit eam alteri numerari, & ratam habet illam numerationem, intendit cedere iure suo quod in rem ipsam habet, aut liberare alterum obligatione, quam ex rei alienæ usurpatione contrahit. Idem dicendum de omnibus rebus functionem recipientibus: nam si quis eas accipiat gratis, vel contractu oneroso ab iniquo possessore, sciens esse alienas, tenetur ratione rei acceptæ vero do-

mino; etiamsi domino perinde sit in quem hæc res fuerit alienata. Vnde patet, si is, cui hæc pecunia numeratur, eam acceptet cum animo non restituendi, etiam eo euentu, quo prior possessor nolle restituere, cum facere iniuriam vero domino, cuius illa pecunia erat; non enim potest eam acceptare, nisi cum animo restituendi, in euentum quo prior nolle restituere. Idem dicendum de ijs qui emunt pignora, quæ sciunt esse in specie aliena, utpote pro solis vñuris accepta; sed hoc vix vñquam constare potest: putantur enim vendita pro sorte & vñuris; quæ venditio factis est ad transferendum dominium in vñurarium, etsi teneatur pretium supplere.

CAPVT VIGESIMVMPRIMVM.

De Emptione & Venditione.

D. Thomas q. 77.

Habet 21. Dubitationes.

DVBITATIO PRIMA.

Quid emptio, venditio, negotiatio, & hæc quibus prohibita.

RESPONDEO, Emptio definitur potest, pactio pretij pro merce; Venditio, pactio mercis pro pretio. colligitur ex L. 1. π . de contrahenda emptione. vbi tria requiruntur pro forma seu substantia huius contractus, merx, pretium, & mutui consensus.

Merx.

Merx vocatur quævis res vendibilis. tales sunt res omnes mobiles & immobiles, actiones & iura, quæ pecunia æstimari & comparari solent. Item omnia bona præsentia & futura, simul sumpta. hæc enim vno actu vendi possunt, etiamsi non possint donari, vt colligitur ex L. Stipulatio hoc modo concepta. 61. π . de verb. obligat. quia per talem venditionem non impeditur libera facultas testandi; cum possit de pretio testari: impeditur vero per gratuitam donationem. Pari modo merx & res vendibilis est hereditas iam delata: non tamen ea quæ nondum delata est, vt quæ expectatur ab homine viuente; huius enim venditio est irrita, utpote contra bonos mores, vt patet ex L. 1. de hereditate vel act. vendita.

Pretium.

Pretium verò est nummus seu pecunia: hæc enim inuenta est vt sit mensura & pretium omnium, quæ in contractus humanos veniunt; vt docet Aristotel. lib. 5. Ethic. cap. 5. Neque hæc per se merx esse potest, aut instar mercis vendi, nisi ratione materiae, vel circumstantiæ, quæ ipsius rationi sit extrinseca: vt quia vetus, quia pulchra, quia commoda ad transferendum, quia absens, quia difficilis recuperatu, &c. Ante vñum nummi non erat emptio vel venditio, sed solum permutatio, vt d. L. 1. π . de contrahenda emptione, habetur; sed quia ea res erat incommoda, inuenus est nummus.

Est pactio. Hoc ponitur loco generis, quia emptio & venditio sunt species pactiois: vel potius partes vnius integræ pactiois; quæ sit species pactiois in genere, nam ex emptione & venditione fit integrum pactum; quod consensum duorum intrinsecè includit. istæ autem partes, etsi distinctæ sint, tamen se mutuò respiciunt, adeò vt

altera sine altera non possit intelligi: sicut in alijs rebus accidit.

Porro consistit hic contractus in nuda pactioe, seu conuentione partium: nec requirit ad sui substantiam traditionem rei aut pretij; quia solo consensu perficitur, vt dictum est supra cap. 17. dubit. 2. & habetur d. L. π . de contrahenda empt. in fine. vnde inter absentes contrahi potest, & per nuntium, & per literas, vt ibidem dicitur. vt tamen transferatur dominium per hunc contractum, requiritur traditio, vt constat ex cap. 3. dubit. 3. vnde non secuta vtriusque traditione, censetur adhuc incompletus; quia etsi secundum substantiam perfectus sit, non tamen habet vltimum suum complementum, ad quod contrahentes peruenire intendunt. Hinc quando emptioni aut venditioni poena aliqua apponitur, ea intelligenda est de actibus vtriusque per traditionem completis, nisi expressè legislator aliud intendar. Pari modo non requiritur stipulatio; quia est contractus bonæ fidei: nec scriptura; nisi partes ante vel in contractu ita velint ad maiorem securitatem: & tunc censentur suspendere suum consensum extremum, donec conuentio scripto sit consignata & relecta, vt docet Gomezius tom. 2. cap. 2. num. 17.

Perficitur consensu.

Cum dicitur, pretij pro merce & mercis pro pretio, indicatur aperte, hunc contractum esse reciprocum, & requirere repositionem, seu mutuum consensum. Hac parte distinguitur tum à donatione & promissione liberali, tum ab omnibus alijs contractibus, in quibus fit commutatio inter alia quàm inter mercem & pretium: vt est permutatio, mutuum, & omnes contractus innominati. item locatio, & conductio: res enim, quæ dicitur locari vel conducì, non datur pro pretio, sed solum conceditur ad vñum: quamvis vñus ipse quodammodo vendi videatur, quia pro pretio conceditur. sed propriè non dicitur vendi; quia non tam vñus ipse, quàm res vñda, proponitur in contractu.

Est contractus reciprocus.

Distinguitur ab alijs.

Petes, Quid si pro re aliqua detur pecunia & res,